

Atte Harjanne vihr ym.

Kirjallinen kysymys asevelvollisuuslain päivittämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Suomen puolustus rakentuu yleisen asevelvollisuuden varaan, ja sodan ajan joukkojen vahvuudesta valtaosa on reserviläisiä. Yleinen asevelvollisuus tuottaa puolustukseen sekä määrää että laatua. Lisäksi reserviläisten laaja kirjo kokemusta ja osaamista siviilistä voidaan ainakin periaatteessa hyödyntää täysimittaisesti maanpuolustuksessa. Asevelvollisuusjärjestelmä perustuu ajatukseen, että kansalaisia koulutetaan sotilaiksi, jotka tilanteen vaatiessa ovat valmiita henkisesti, fyysisesti ja osaamiseltaan asettamaan itsensä vaaraan puolustaakseen suomalaista yhteiskuntaa.

Turvallisuustilanne on epävakaa. Samalla hybrdivaikuttaminen ja -sodankäynti hämärtävät konfliktien rajoja, ja asejärjestelmien ja sodankäynnin menetelmien kehitys ja kilpajuoksu heijastuvat sodan kuvana, joka on yhdistelmä vanhaa ja uutta. Ukrainassa sotaa käydään juoksuhaudoissa ja miinakentillä samaan aikaan kun kaukana rintamista isketään ohjuksin, droonein, kybertoimin, sabotaasi-iskuina ja informaatiovaikuttamisella. On erittäin tärkeää, että puolustusjärjestelmämme ja sitä määrittävä lainsäädäntö kykenevät vastaamaan moniulotteiseen uhkamaisemaan. Selkeän sotatilan osalta näin on, mutta sen sijaan niin sanotun harmaan vaiheen tai hybridisodankäynnin osalta asevelvollisuuslainsäädännön tila on epäselvempi. Nykyisin asevelvollisuuslaki rajaa asevelvollisten, siis myös reserviläisten, käyttöä virka-aputehtävissä merkittävästi, rajamalla muun muassa aseellisen voimankäytön ja vaaralliset tehtävät pois.

Syvän rauhan vallitessa tämä lainsäädännön logiikka on ymmärrettävissä. Jännittyneemmässä tilanteessa se voi kuitenkin olla liian rajaava. Esimerkiksi erikoisjoukkojen vastainen toiminta voi joiltain osin käytännössä tapahtua poliisijohtoisena toimintana, jolloin Puolustusvoimat antaa virka-apua poliisille. Nykylainsäädäntö ilmeisesti estäisi esimerkiksi paikallispuolustuksen tehtäviin tai sotilaspoliisitehtäviin varta vasten koulutetun reserviläisjoukon käyttämisen poliisin täysimittaisena tukena. Kuitenkin tällaisessa tilanteessa yhteiskuntaa saatettaisiin samaan aikaan koetella useilla eri vaikutuskeinoilla, ja poliisin ja muiden viranomaisten resurssien venyttäminen voi olla yksi vastapuolen tavoite itsessään, jolloin tehokkaan virka-avun tarve korostuu. Onkin tärkeää, että reserviläisyksiköitä voidaan käyttää koulutusta ja osaamista vastaavissa tehtävissä kaikissa maanpuolustuksen tarpeissa.

Tilanne on vastaava myös rajalla. Vuodesta 2024 lähtien reserviläisiä on voitu käskää kertausharjoituksiin myös rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi. Vaikka lainsäädäntö rajaa näihin tehtäviin kutsumisen vain rajajoukkoihin sijoitettuihin reserviläisiin, rajoittaa lainsäädäntö mitä ilmeisimminkin heidänkin mahdollisuuksiaan osallistua moniin rajan turvaamiseen liittyviin tehtäviin.

Kirjallinen kysymys KK 220/2025 vp

Nykyinen lainsäädäntö lähtee siis siitä, että reserviläisiä asetetaan tarvittaessa kuolemanvaaraan ja taistelutehtäviin sotatoimissa, mutta samoja reserviläisiä ei voida käyttää vaarallisiin tehtäviin niin sanotusti perinteisten sotatoimien ulkopuolella, vaikka tehtävien edellyttämä koulutus, osaaminen ja motivaatio olisivat kunnossa. Kuitenkin Suomen kyky vastata tehokkaasti laaja-alaiseen vaikuttamiseen madaltaa todennäköisyyttä koskaan joutua laajamittaisten sotatoimien kohteeksi ja siten pienentää riskiä asevelvollisten suurempaan vaaraan joutumisesta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus valmistella tarvittavat muutokset lainsäädäntöön, jotta koulutettuja reserviläisiä voidaan käyttää nykyistä tehokkaammin ja joustavammin virka-aputehtävissä?

Helsingissä 19.6.2025

Atte Harjanne vihr
Hanna Holopainen vihr